

Summary. The article discusses the reasons for the diversification of exports, the difference between the vertical and horizontal diversification. There are considered tendencies of Ukrainian exports of ferrous metals and metal pipes in the past five years. It's defined the basic problem of ensuring the competitiveness of the domestic pipe products in the world market. It's determined that the steel industry diversification of Ukraine and the creation of new industries, export oriented, it is advisable to diversify in two directions – inertial and innovation. It is proved that a positive effect can be obtained only if the simultaneous diversification of industry and exports, reforms aimed at strengthening non-raw component of the economy.

Key words: diversification, export, steel industry, the world steel market, economic growth.

УДК 330:339.005.35

Євтушенко В. А.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри маркетингу

та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Yevtushenko V. A.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Senior Lecturer of the Marketing

and Foreign Economic Activity Management Department

V. N. Karazin Kharkiv National University

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНДИКАТОРІВ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РІВНІ

ANALYSIS OF SOCIO-ECONOMIC INDICATORS OF THE PRINCIPLE OF SOCIAL RESPONSIBILITY AT THE GLOBAL LEVEL

Анотація. Об'єктом дослідження є соціально відповідальна модель сталого цивілізаційного розвитку. Предмет – сучасна методологія оцінки дотримання принципів соціальної відповідальності на глобальному рівні. Мета статті – аналіз глобальних соціально-економічних індикаторів реалізації інституційних форм соціальної відповідальності у світі. Для досягнення поставленої мети використані методи: діалектичний, історичний, логічний, експертних оцінок, системного аналізу та логічного моделювання. У результаті дослідження визначено міжнародні інституційні форми соціальної відповідальності, запропоновано використовувати три соціально-економічні індикатори глобального рівня соціальної відповідальності, відповідно до яких проведено ранжирування країн світу, і на цій основі надано рекомендації з удосконалення управління соціальною відповідальністю на національному та глобальному рівнях.

Ключові слова: соціальна відповідальність, сталий розвиток, RESTI, CPI, WME.

Вступ та постановка проблеми. Соціальна відповідальність розуміється нами як морально-етична, економічна, екологічна, соціальна відповідальність суб'єктів господарювання (особистості та організацій усіх типів: компаній, НКО, профспілок, державних установ і т. д.) за вплив їхньої діяльності на суспільство, навколишнє природне середовище, задоволення потреб різних зацікавлених сторін з метою досягнення сталого розвитку [2, с. 8]. Орієнтація на сталий розвиток та соціальну відповідальність господарюючих суб'єктів – єдина можливість вирішення загально-цивілізаційних проблем та поліпшення якості життя людини ХХІ ст., а перехід до моделі соціально відповідальної економіки – об'єктивна закономірність сучасного глобального розвитку. Це потребує створення науково обґрунтованих методик комплексної оцінки впливу економічної, соціально-політичної й екологічної діяльності суб'єктів господарювання на глобалізований світ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Створенню методик оцінки соціальної відповідальності присвячено роботи вчених близького та далекого зарубіжжя

(Дж. Вайс, Д. Віндзор, Т. Доналдсон, А. Керол, Р. Каплан, Д. Нортон та ін.). Незважаючи на новизну для України концепції соціальної відповідальності, вітчизняні науковці, зокрема, В. Воробей, І. Журавська, О. Буян, О. Березіна, Д. Баюра, О. Ворона, О. Черних, Л. Грицина, також опікуються розробкою методик оцінки, але корпоративної соціальної відповідальності (далі – КСВ).

На рівні аналізу КСВ існує цілий перелік стандартів звітності, побудованих згідно з принципами соціальної відповідальності, аудиту та звітності: стандарт відповідальності Інституту Соціальної та Етичної звітності AA1000 (Account Ability, США); Міжнародний стандарт соціальної відповідальності SA8000, Посібник із звітності по сталому розвитку Глобальної ініціативи із звітності; Індекс оцінки ефективності компаній у галузі КСВ FTSE4Good (публікує газета Financial Times спільно із Лондонською фондовою біржею), а також різноманітні авторські методики [4, с. 54–57].

Процедура розробки індикаторів для оцінки стану та зміни певної соціальної, екологічної та/або економічної

змінної на глобальному рівні є комплексною та дорогою процедурою, що потребує великої кількості інформації, отримати яку складно, а іноді – просто неможливо. У той же час соціально-економічні індикатори (індекси) є необхідними для обґрунтування рішень, інтерпретації змін, виявлення недоліків у соціально-економічних системах, обґрунтування доступу до інформації для різних категорій користувачів та безпосередньо обмін науково-технічною інформацією.

Метою даної роботи є поглиблення теоретико-методологічних і методичних підходів до управління механізмами, що забезпечать перехід на глобальну модель соціально відповідального сталого розвитку. Розробка єдиного соціально-економічного індикатора ступеню дотримання принципів соціальної відповідальності на глобальному рівні є задачею актуальною, але такою, що перевищує межі даного дослідження. Тому, на нашу думку, спочатку доцільним є аналіз існуючих міжнародних соціально-економічних індикаторів (рейтингів та індексів), на підставі чого можливе відстеження прогресу в питаннях соціальної відповідальності на глобальному рівні [1].

Результати дослідження. Для цілей аналізу соціально-економічних індикаторів дотримання принципів соціальної відповідальності у світі в якості вихідних соціально-економічних індикаторів обрано такі: 1) рейтинг найбільш етичних компаній світу World's Most Ethical

Companies; 2) індекс прозорості ринку нерухомості Jones Lang LaSalle Global Real Estate Transparency Index; 3) індекс сприйняття корупції Corruption Perceptions Index. Розглянемо детально кожний соціальний індикатор.

Рейтинг найбільш етичних компаній світу World's Most Ethical Companies (далі – WME) проводиться з 2007 р. всесвітньо визнаним Інститутом етики (Ethisphere Institute, США, 1998 р.) [3]. У рейтингу WME етична поведінка компаній оцінюється за сімома основними категоріями: 1) корпоративне громадянство і корпоративна соціальна відповідальність (CSR) – 25%; 2) корпоративне управління – 15%; 3) інвестиції в інновації та практики, які сприяють суспільному добробуту; 4) лідерство в галузі; 5) репутація компанії у законодавчих органах і історії порушень закону; 6) керівники вищої ланки, колеги по галузі, постачальники та клієнти – 30% (критерії 3–6); 7) етичний кодекс в компанії – 30% (критерії 1–3). Рейтинг формується на підставі об'єктивно-стандартизованого аналізу всіх представлених до рейтингу компаній (фіналістів-учасників) методом експертних оцінок провідних адвокатів, професорів, урядовців та лідерів різних організацій (міжнародного та національного рівня) [3]. У рейтингу WME не беруть участь компанії: 1) які виробляють алкоголь, тютюн або вогнепальну зброю; 2) які мали серйозні неприємності із законом за останні п'ять років [3]. Дослідимо приналежність найбільш етичних компаній країнам світу (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз приналежності найбільш етичних компаній країнам світу

Країна	Кількість національних компаній, що увійшли до рейтингу WME*				
	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
США	67	79	68	102	101
Німеччина	2	1	2	2	2
Японія	5	3	6	6	5
Великобританія	6	4	5	9	7
Австралія	1	1	3	2	2
Нідерланди	3	2	2	3	1
Бермуди	1	0	0	0	0
Норвегія	1	0	1	1	0
Ірландія	1	2	2	2	2
Швейцарія	3	1	2	1	2
Франція	3	2	2	2	4
Фінляндія	1	1	2	2	1
Швеція	3	2	3	2	3
Канада	2	0	2	2	2
Данія	2	0	1	2	1
Португалія	0	0	1	3	3
Ізраїль	0	1	1	1	0
Панама	0	0	1	1	1
Сінгапур	0	0	1	1	1
Бразилія	0	0	1	1	1
Бельгія	0	1	2	1	0
Іспанія	0	0	1	0	0
Індія	0	0	1	2	2
Нова Зеландія	0	0	0	0	1
Італія	0	0	0	0	1
Гонконг	0	0	0	0	1
Усього увійшло компаній до рейтингу	99	100	110	145	141

* При підрахунках реалізовано подвійний облік міжнаціональних компаній (ТНК)

Джерело: складено автором на основі [3; 5; 6]

Виходячи із кількості національних компаній, що увійшли до рейтингу WME, проранжуємо країни світу. Для цього використаємо вбудовану функцію РАНГ (1) в MS Excel:

$$\text{РАНГ}(a; \text{масив}; k), \quad (1)$$

де a , – число, для якого визначається ранг (у нашому випадку це число національних компаній i -ї країни, що увійшли до рейтингу WME);

масив – посилання на список чисел, які ранжуються (в нашому випадку – список країн з даними про кількість їх національних компаній, що увійшли до рейтингу WME);

k – число, яке визначає спосіб упорядкування (якщо $k=0$, то ранг визначається для списку, відсортованого в порядку убутання, інакше – у порядку зростання).

Функція РАНГ (1) присвоює числам, що повторюються, однаковий ранг, тому при ранжуванні країн, компаній з яких входять до рейтингу WME, буде виходити ранжування з пов'язаними (повторюваними) рангами.

Відомо (за кодами назв країн стандарту ISO 3166-1), що у світі в даний час нараховується 242 країни. Однак не всі вони досліджуються в рамках складання міжнародних рейтингів з кількох причин, найбільш часта з яких – відсутність для окремих країн порівнянних даних і достовірних джерел. До прикладу, у 2012 р. у рейтинг Global Transparency Index увійшло 97 країн, у рейтинг WME – 145 компаній з 21 країни, а у рейтинг Corruption Perceptions Index – 174 країни світу. Задля досягнення мети подальшого порівняння отриманих даних ранги визначатимемо для всього списку країн світу. Результати застосування функції РАНГ у MS Excel до списку, заснованому на даних табл. 1, представлені в табл. 2.

Згідно з результатами, представленими в табл. 2, незмінною трійкою країн-лідерів, чії національні компанії щороку включаються до рейтингу WME, є США, Великобританія та Японія. Протягом усіх років існування рейтингу WME США суттєво випереджають інші країни

Таблиця 2

Результати ранжування країн світу за кількістю національних компаній, що входять у рейтинг WME

Країни світу	Ранг в 2009 р.	Ранг в 2010 р.	Ранг в 2011 р.	Ранг в 2012 р.	Ранг в 2013 р.
США	1	1	1	1	1
Великобританія	2	2	3	2	2
Японія	3	3	2	3	3
Швеція	4	4	4	6	5
Швейцарія	4	8	6	15	7
Франція	4	4	6	6	4
Нідерланди	4	4	6	4	13
Канада	8	14	6	6	7
Данія	8	14	14	6	13
Німеччина	8	8	6	6	7
Фінляндія	11	8	6	6	13
Норвегія	11	14	14	15	22
Ірландія	11	4	6	6	7
Бермуди	11	14	23	22	22
Австралія	11	8	4	6	7
Нова Зеландія	16	14	23	22	13
Бельгія	16	8	6	15	22
Бразилія	16	14	14	15	13
Індія	16	14	14	6	7
Італія	16	14	23	22	13
Панама	16	14	14	15	13
Португалія	16	14	14	4	5
Сінгапур	16	14	14	15	13
Ізраїль	16	8	14	15	22
Гонконг	16	14	23	22	13
Іспанія	16	14	14	22	22
Усі інші країни світу (в тому числі Україна)	16	14	23	22	22

Джерело: розраховано автором на підставі аналізу даних табл. 1

Таблиця 3

Значення коефіцієнтів рангової кореляції Спірмена для списку країн світу, національні компанії яких входять у рейтинг WME*

	Ранги 2009	Ранги 2010	Ранги 2011	Ранги 2012	Ранги 2013
Ранги 2009	1,00	0,98	0,59	0,74	0,74
Ранги 2010		1,00	-0,03	0,33	0,27
Ранги 2011			1,00	0,97	0,88
Ранги 2012				1,00	0,96
Ранги 2013					1,00

* Матриця коефіцієнтів кореляції Спірмена є симетричною

за числом найбільш етичних національних компаній. На жаль, жодної української компанії протягом 2009–2013 рр. не було представлено серед найбільш етичних компаній світу, згідно зі списком WME.

Компанії зазвичай покидають список WME через судові тяганини, порушення етики, а також зростання конкуренції у відповідній галузі. Компанії, що покидають рейтинг, пізніше до нього повертаються, крім того, від року до року звання найбільш етичних набувають усе нові компанії. Так, протягом 2009–2013 рр., згідно з WME-Index, постійно покращують свої показники етичності такі країни, як Ірландія, Португалія, Індія. По всіх країнах можна дослідити ступінь взаємозв'язку між отриманими ними рангами у різні роки за допомогою значень коефіцієнтів рангової кореляції Спірмена (табл. 3).

Результати розрахунків, наведені в табл. 3, свідчать про наявність тісного кореляційного зв'язку між рангами країн згідно зі списком WME для поточного та попереднього років (2009 та 2010, 2011 та 2012, 2012 та 2013). Тобто ймовірність включення компанії в список WME зростає за умов її приналежності до цього рейтингу в попередньому році. Дійсно, багато з компаній, що входили в список WME в якомусь з років, зникли та пізніше знову включалися до цього рейтингу (рис. 1). Повернення компаній до списку WME після певного періоду випадіння з нього доводить, на думку авторів WME-Index [5], доцільність інвестиції в етику для будь-якої компанії, навіть в умовах економічного спаду. Отже, найбільш етичні компанії світу навіть після тимчасових фінансових або правових труднощів мають, вочевидь, дуже мотивовані на відновлення програм корпоративної соціальної відповідальності.

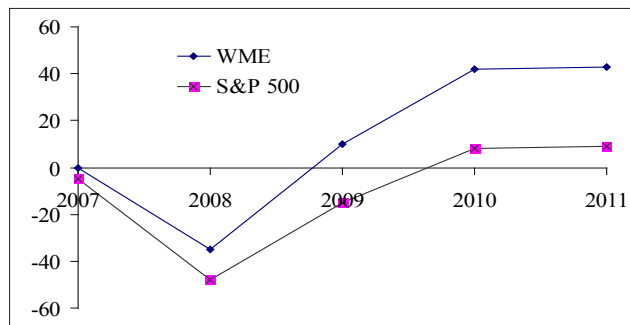

Рис. 1. Процент повернення компаній до списку WME 2011

Джерело: розроблено на підставі даних, оприлюднених у [5; 6]

Індекс прозорості ринку нерухомості Jones Lang LaSalle Global Real Estate Transparency Index (далі – GRETI) – ще один визнаний на міжнародному рівні показник, який представляє інтерес у рамках нашого дослідження ступеню дотримання принципів соціального обліку та звітності на міждержавному рівні. GRETI – це результат унікального опитування бізнес-лідерів з компаній Jones Lang LaSalle і LaSalle Investment Management, експертів і дослідників (включаючи бухгалтерських, фінансових і юридичних експертів) на всіх ринках нерухомості [7–9]. Починаючи з 1999 р. індекс оновлюється раз на два роки. Індекс покликаний допомогти інвесторам у нерухомість, корпоративним орендарям, продавцям та готельним операторам зрозуміти важливі відмінності при укладанні угоди, або утриманні й експлуатації нерухомості за кордоном. Індекс GRETI також є корисним для урядів та галузевих організацій, які займаються моніто-

рингом їх внутрішніх ринків та зацікавлені у підвищенні їх прозорості.

Автори GRETI довели, що низька прозорість ринку нерухомості часто є синонімом корупції: наявна тісна кореляція між ступенем прозорості ринку та рівнем корупції. Так, розраховані коефіцієнти детермінації для лінійних регресійних моделей залежності значення індексу прозорості ринку нерухомості (GRETI) від Індексу сприйняття корупції (Corruption Perception Index) по роках такі: 2004 р. – $R^2=0,86$, 2010 р. – $R^2=0,77$, 2012 р. – $R^2=0,55$ (усі коефіцієнти детермінації є статистично значущими, що підтверджує наявність зв'язку між прозорістю ринку нерухомості країни та рівнем корупції) [7–9]. Прозорість ринку нерухомості свідчить не тільки про відсутність на ньому корупції, але й про доступність інформації та ефективність такого ринку.

Принцип побудови індексу (перелік його компонент) змінювався протягом 1999–2012 рр. Ряд істотних уточнень були внесені в GRETI-2012 у відповідь на зворотний зв'язок із його ключовими користувачами. У 2012 р. GRETI розрахований на підставі п'яти субіндексів: ефективність менеджменту (Performance Management), доступність ринкової інформації (Market Fundamentals), управління операціями на фондовій біржі (Governance of Listed Vehicles), правове і регуляторне середовище (Regulatory and Legal), процес транзакцій (Transaction Processes) [8].

Виходячи зі складу компонент індексу прозорості ринків нерухомості, рейтинг країни згідно GRETI може змінитись лише через законодавчі та нормативні зміни середовища. До лідерів рейтингу GRETI у 2012 р. належать такі країни: США, Великобританія, Австралія, Нова Зеландія, Канада, Франція, Фінляндія, Швеція, Швейцарія. Країни, що розвиваються, слабкі у більшості галузей, найчастіше характеризуються низькою прозорістю ринків. Ринки нерухомості країн, що не включені до рейтингу GRETI, можна віднести до непрозорих. Україна починаючи з 1999 р. і до 2006 р. відносилася до непрозорих ринків нерухомості, а з 2008 р. (і далі в 2010 та 2012 рр.) входила до рейтингу GRETI як країна із середнім рівнем прозорості ринку нерухомості [7–9].

Передусім важливим нововведенням в Індексі GRETI 2012 р. є включення до переліку компонент субіндексу (екологічного) сталого розвитку ринку нерухомості Real Estate Sustainability Transparency Index (далі – RESTI). У рамках дослідження ринку нерухомості екологічні питання постають як вплив доступних енергоносіїв, зміни клімату, а також пов'язаних з цим витрат на експлуатацію (обігрів, кондиціонування, енергозабезпечення) об'єктів нерухомості, а отже – вплив безпосередньо на вартість нерухомості. З іншого боку, будівельні та транспортні викиди в повітря складають більше 50% усіх викидів у сучасній економіці [9]. Отже, зі зростанням обсягів будівництва та оренди нерухомості в усьому світі та одночасним усвідомленням соціальної та екологічної відповідальності питання доступності «зеленого» сертифікованого офісного простору будуть набирати все більше значення.

Дослідження [9] проведено для 28 країн (по всіх інших країнах не було в наявності надійних даних для оцінки дотримання принципів сталого розвитку), для яких було проаналізовано сім категорій: (1) економічну ефективність екологічного («зеленого») будівництва – виду будівництва та експлуатації споруд, вплив яких на оточуюче середовище мінімальний; (2) існування рейтингових систем (систем сертифікації) зеленого будівництва; (3) звіти національних компаній та організацій про викиди вуглекислого газу; (4) використання енергетичних бенчмаркінгових систем; (5) наявність вимог по енергетичній

Таблиця 4

Результати ранжирування країн світу за результатами сталого розвитку їх ринків нерухомості в 2012 р.

Номер групи	Прозорість в дотриманні умов екологічно сталого розвитку ринку нерухомості	Перелік країн, що віднесено до даного ступеню прозорості*	Ранги країн для даного ступеню прозорості**
1	Високопрозорі	Великобританія, Австралія, Франція	1
2	Прозорі	Нідерланди, Чехія, Німеччина, Ірландія, Японія, Сінгапур, Швеція	4
3	Середньопрозорі	Бельгія, Канада, Китай, Данія, Гонконг, Італія, Польща, Південна Корея, США, Хорватія, Індія, Мексика, Нова Зеландія, Румунія, Іспанія, Швейцарія	11
4	Низькопрозорі	Бразилія, ОАЕ	27
5	Непрозорі	Усі інші країни світу (включаючи Україну)	29

* Складено за джерелом [7, с. 20]

** Призначені автором

ефективності нових споруд; (6) наявність вимог по енергетичній ефективності існуючих споруд; (7) наявність положень зеленої оренди (законодавчих положень, які змогли б забезпечити належне використання орендарем енергоефективного обладнання, визначати зобов'язання орендаря по поведінці в «зеленому» будинку для підтримання високого рівня його енергоефективності, а також інструментів покращання умов для орендарів нерухомості, які безпосередньо впливають на їх здоров'я та благополуччя). Із семи означених категорій екологічної стійкості найкраща ситуація із існуванням систем сертифікації зеленого будівництва, енергетичних бенчмаркінгових систем (це використовується більш ніж у 2/3 розглянутих країн) лише трохи більше 50% країн мають діючі вимоги по енергетичній ефективності існуючих споруд [9]. Звіти щодо викидів вуглецю, положення «зеленої» оренди та фінансові звіти про «зелену» нерухомість серед розглянутих країн малопоширені.

У рамках дослідження RESTI із розглянутих 28 країн у трійку лідерів увійшли Великобританія, Австралія та Франція [7, с. 20]. Інші країни дослідниками з Jones Lang LaSalle [7–9] були розподілені відповідно до груп високопрозорої, прозорої, середньопрозорої та низькопрозорої екологічної стійкості ринку нерухомості (табл. 4). Ринок нерухомості України в 2012 р. дослідниками з Jones Lang LaSalle було віднесено до групи непрозорих у відношенні до питань виконання умов екологічно сталого розвитку.

Якщо кожній із 28 розглянутих у табл. 4 країн присвоїти номер групи прозорості, до якої її віднесено спеціалістами компанії Jones Lang LaSalle у рамках дослідження RESTI, то можна проранжувати країни світу за допомогою функції (1) (результати див. у 3 стовбці табл. 4). Таким чином, отримано ранжування країн світу за рівнем сталого розвитку їх ринків нерухомості станом на 2012 р.

Індекс сприйняття корупції *Corruption Perceptions Index* (далі – CPI) розраховується глобальною соціальною організацією проти корупції Transparency International (Берлін). З 2012 р. у методологію розрахунку CPI було внесено зміни, які дозволять починаючи з 2012 р. і надалі порівнювати рівні сприйняття корупції у часі, що раніше було неможливим за методологічними причинами [12]. CPI розраховується на підставі даних, представлених незалежними організаціями, які реєструють рівні сприйняття корупції в кожній країні. Індекс має шкалу від 0 (найвищий рівень корумпованості) до 100 (відсутність корупції) балів. У 2012–2013 рр. жодна країна не мала вищого балу CPI, і 2/3 країн – бал нижчий за 50 [10–11]. Це вказує на проблеми з хабарами, відмиванням грошей,

розграбуванням активів, закулісними угодами і непрозорою діяльністю державних інститутів у всьому світі.

На основі проведеного аналізу було складено таблиці ранжування країн світу згідно з CPI (рейтинг «на зниження»), RESTI, WME (трійка лідерів) у 2012 р. (фрагменти див. табл. 5) та у 2013 р. (фрагменти див. табл. 6).

Таблиця 5

Ранги країн світу, призначені відповідно до їх соціально-економічних індикаторів згідно з CPI, RESTI, WME у 2012 р.

Англomовна назва країни	CPI 2012 Score	RESTI 2012 ранг	WME 2012 ранг
Denmark	90	11	6
Finland	90	29	6
New Zealand	90	11	22
...			
Japan	74	4	3
United Kingdom	74	1	2
United States	73	11	1
...			
Syria	26	29	22
Ukraine	26	29	22
Eritrea	25	29	22
...			

Таблиця 6

Ранги країн світу, призначені відповідно до їх соціально-економічних індикаторів згідно з CPI, RESTI WME в 2013 р.

Англomовна назва країни	CPI 2012 Score	RESTI 2012 ранг	WME 2013 ранг
Denmark	91	11	13
Finland	89	29	13
New Zealand	91	11	13
...			
Japan	74	4	3
United Kingdom	76	1	2
United States	73	11	1
...			
Syria	17	29	22
Ukraine	25	29	22
Eritrea	20	29	22
...			

Розглянемо діаграму розміщення країн світу згідно з отриманими ними рангами (табл. 5) за індексом сприйняття корупції, субіндексом сталого розвитку ринку нерухомості та за числом національних компаній, що увійшли до числа найбільш етичних у світі в 2012 р. (рис. 2).

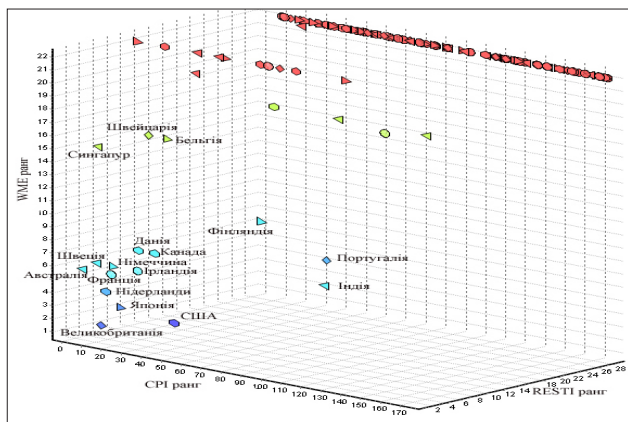

Рис. 2. Діаграма розміщення країн світу згідно з отриманими ними рангами CPI, WME, RESTI у 2012 р.
Джерело: сформовано автором у середовищі Deductor 5.2

Найбільш соціально відповідальній моделі відповідає найменше значення рангів країни за всіма індексами (CPI, RESTI та WME), тобто на координатній площині рангів країн – це точка (1; 1; 1). На діаграмі розміщення країн (рис. 2) видно, що найближчими до координати (1; 1; 1) (тобто «ідеальної» країни, що отримала перші ранги за всіма критеріями соціальної відповідальності) є три країни: Великобританія, Японія та Нідерланди. Тобто лінія поведінки саме цих країн у 2012 р., згідно з обраними кількісними соціально-економічними індикаторами, найбільше відповідає принципам соціальної відповідальності. Другою групою країн, що візуально є близькими до початку координат діаграми розміщення (рис. 2), є США, Австралія, Франція, Ірландія, Швеція, Німеччина, Канада, Данія, Фінляндія, Португалія, Індія, Сінгапур, Швейцарія та Фінляндія. На кардинально протилежному боці діаграми розміщення (рис. 2) лежать усі ті країни (у тому числі й Україна), що отримали найнижчі ранги за індексами RESTI (тобто ранг 29) та WME (ранг 22) у 2012 р. та мають різний рівень корумпованості.

У 2013 р. трійка країн – лідерів у реалізації політики соціальної відповідальності виглядає так: Великобританія, Японія, Франція (рис. 3).

Як свідчить проведений аналіз досягнень країн світу у впровадженні принципів соціальної відповідальності на підставі рейтингів CPI, WME та RESTI, незмінним світовим лідером у цій сфері в 2012–2013 рр. залишається Великобританія, а слідом за нею обидва роки йде Японія. У 2013 р. Франція випередила за результатами комплексної оцінки відповідності політиці держави принципам соціальної відповідальності Нідерланди (які посідали третє місце в аналогічному рейтингу, запропонованому автором для 2012 р.).

Висновки. Для вимірювання ступеню відповідності політик різних держав світу принципам соціальної відповідальності на глобальному рівні автором запропоновано використовувати три соціально-економічні індикатори: 1) кількість національних компаній країни в списку найбільш етичних компаній світу World's Most Ethical Companies; 2) субіндекс прозорості сталого розвитку ринку нерухомості Real Estate Sustainability Transparency Index, що оцінюється Jones Lang LaSalle для рейтингу

Global Real Estate Transparency Index; 3) індекс сприйняття корупції Corruption Perceptions Index.

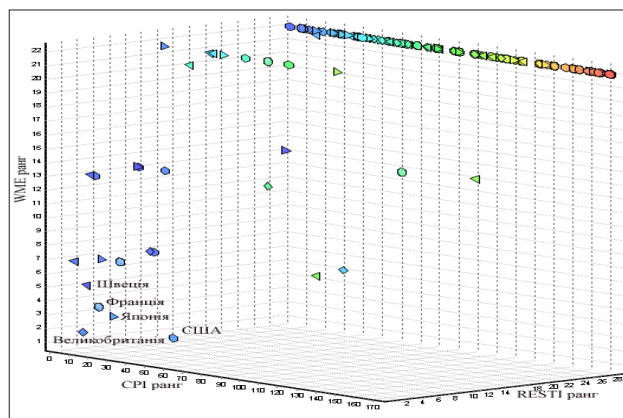

Рис. 3. Діаграма розміщення країн світу в координатній площині рангів за CPI, WME та RESTI у 2013 р.

Джерело: сформовано автором у середовищі Deductor 5.2

Автором проведено ранжування країн світу відповідно до кількості національних компаній у списку WME за період 2009–2013 рр. Згідно з результатами ранжування, незмінною трійкою країн-лідерів, чії національні компанії щороку включаються до рейтингу WME, є США, Великобританія та Японія.

Інтегральну оцінку рівня соціальної відповідальності держави запропоновано ґрунтувати на результатах ранжування країн світу за кожним із трьох вказаних соціально-економічних індикаторів (CPI, WME, RESTI). Коли кожній країні відповідає ранг згідно з індикаторами CPI, WME та RESTI, можна оцінити ступінь її близькості до «ідеальної» країни з рангами (1; 1; 1). Рейтинг соціально відповідальних країн тоді можна отримати, упорядкувавши в порядку збільшення евклідової відстані координат рангів кожної країни від точки (1; 1; 1).

На підставі аналізу евклідової відстані координат рангів кожної країни від координат «ідеальної» країни визначено трійку країн – лідерів по впровадженню принципів соціальної відповідальності: у 2012 р. ними стали Великобританія, Японія та Нідерланди, а в 2013 р. – Великобританія, Японія та Франція.

Середні значення індикаторів соціального розвитку для групи країн із високим рівнем соціальної відповідальності у 2013 р. у порівнянні з їх значеннями в 2012 р. демонструють для вказаних розвинутих країн покращання умов прозорості й екологічного розвитку ринків у 2013 р. Означені тенденції, навіть за такий короткий проміжок часу, приводять ще раз до висновку про збільшення розриву в рівні соціальної відповідальності розвинутих і нерозвинутих країн світу. Зростання у часі показників соціальної відповідальності підтверджує затребуваність програм упровадження соціального обліку, аудиту та звітності навіть за умов економічної рецесії.

Запропонована методика аналізу глобальних соціально-економічних індикаторів реалізації інституційних форм соціальної відповідальності у світі в подальшому дозволить виділити на міжнародному рівні кластери країн зі схожими ступенями дотримання принципів соціальної відповідальності, детальніше охарактеризувати моделі соціальної відповідальності, визначити систему індикаторів, що стримують або сприяють становленню соціально відповідальної економіки з метою досягнення сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Євтушенко В.А. Аналіз глобального рівня соціальної відповідальності компаній / В.А. Євтушенко // Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці : матеріали IV МНПК (23–24 квітня 2015 р.). – Чернівці : Друк Арт, 2015. – С. 92–94.
2. Євтушенко В.А. Інституціоналізація соціальної відповідальності в умовах глобалізації / В.А. Євтушенко // Зб. тез наук. робіт учасників МНПК «Актуальні проблеми світової і національної економіки в умовах глобалізації» (Одеса, 21–22 лютого 2014 р.) : у 2-х ч. – Одеса : ЦЕДР, 2014. – Ч. 1. – 120 с.
3. Євтушенко В.А. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності за методологією WME / В.А. Євтушенко // МНПК Інтернет-конференція MicroCAD-2013 : тези доповідей (29–31 травня 2013 р.). – Х. : НТУ «ХП», 2013. – Ч. 3. – С. 151.
4. Євтушенко В.А. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності: методи, об'єкти, показники / В.А. Євтушенко // Вісник НТУ «ХП» : зб. наук. праць. Тем. вип. «Технічний прогрес і ефективність виробництва». – 2013. – № 46. – С. 53–63.
5. Announcing The 2012 World's Most Ethical Companies [E-resource]. – Access regime : <http://www.ethisphere.com/wme2013/index.html>.
6. Announcing The 2013 World's Most Ethical Companies [E-resource]. – Access regime : <http://www.ethisphere.com/wme2014/index.html>.
7. Global Real Estate Transparency Index / Global Foresight / Global Foresight Series 2010 : Jones Lang LaSalle IP, inc., 2010 – 40 p.
8. Global Real Estate Transparency Index / Global Foresight Series 2012 : Jones Lang LaSalle IP, inc., 2012 – 44 p.
9. Global Real Estate Transparency Index / Global Foresight Series 2014 : Jones Lang LaSalle IP, inc., 2014 – 64 p.
10. Corruption Perceptions Index 2012 [E-resource]. – Access regime : <https://www.transparency.org/cpi2012/results>.
11. Corruption Perceptions Index 2013 [E-resource]. – Access regime : <https://www.transparency.org/cpi2013/results>.
12. Transparency International Україна: Методологія складання індексу (2012– 2014 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ti-ukraine.org/corruption-perceptions-index-2014/methodology.html>.

Анотація. Об'єктом дослідження являється соціально відповідальна модель устойчивого цивілізаційного розвитку. Предмет – сучасна методологія оцінки дотримання принципів соціальної відповідальності на глобальному рівні. Мета статті: аналіз глобальних соціально-економічних індикаторів реалізації інституціональних форм соціальної відповідальності в світі. Для досягнення поставленої мети використано методи: діалектичний, історичний, логічний, експертних оцінок, системного аналізу і логічного моделювання. В результаті дослідження визначено міжнародні інституціональні форми соціальної відповідальності; пропонується використовувати три соціально-економічних індикатора глобального рівня соціальної відповідальності, в відповідності з якими проведено ранжування країн світу, і на цій основі дані рекомендації по удосконаленню управління соціальною відповідальністю на національному і глобальному рівнях.

Ключевые слова: соціальна відповідальність, устойчиве розвиток, RESTI, CPI, WME.

Summary. The object of the research is a socially responsible model of sustainable development of civilization. Subject – is the modern methodology for assessing compliance with the principles of social responsibility at the global level. The purpose of article: analysis of global socio-economic indicators of the implementation of the institutional forms of social responsibility in the world. To achieve this goal used methods: dialectical, historical, logical, expert assessments, system analysis and logic simulation. The study identified the international institutional forms of social responsibility, the author proposed to use the three socio-economic indicators of the global level of social responsibility, in accordance with which conducted the ranking of the countries of the world, and, on this basis, the author made recommendations for the improvement of management of social responsibility at the national and global levels.

Key words: social responsibility, sustainable development, RESTI, CPI, WME.